

GEMORRAGIK SHOK ETIOLOGIYASI VA UNING ASORATLARI

Homidova Nargiza Mahmudjon qizi: Rishton Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi.

Azimova Yoqutxon Ma'murjon qizi: Rishton Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi.

Tillayeva Shohista Zokirjonovna: Rishton Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi.

Annotatsiya : Gemorragik shok – bu katta qon yo'qotilishi natijasida paydo bo'ladigan va organizmning gipovolemiya holatiga kirishiga olib keluvchi og'ir patologik holatdir. Ushbu maqolada gemorragik shokning asosiy etiologik omillari, patofiziologik jarayonlari va uning qisqa va uzoq muddatli asoratlari batafsil yoritiladi. Shuningdek, shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish va davolash usullari muhokama qilinadi. Maqola gemorragik shokni samarali boshqarish bo'yicha muhim tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Gemorragik shok, gipovolemiya, qon yo'qotish, gipoksiya, asoratlar, shoshilinch yordam, reanimatsiya.

Gemorragik shok – organizmda qon hajmining keskin kamayishi bilan bog'liq bo'lib, bu gipoksiya, hujayralar metabolizmi buzilishi va hayotiy muhim a'zolar faoliyatining izdan chiqishiga olib keladi. Bu holat asosan travmalar, jarrohlik amaliyotlari yoki tug'ruqdagi patologik holatlar natijasida yuzaga keladi. Gemorragik shokni o'z vaqtida aniqlash va to'g'ri davolash bemor hayotini saqlab qolishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Gemorragik shok organizmdagi qon hajmining 20% va undan ortiq miqdorda yo'qolishi natijasida paydo bo'ladigan gipovolemik shok turi. Bu holat gipoksiya, metabolik disbalans va a'zolar faoliyatining izdan chiqishiga olib keladi. Shokning rivojlanish sur'ati va og'irligi qon yo'qotish miqdori, uning tezligi, bemorning yoshi, holati va organizmning kompensatsion imkoniyatlariga bog'liq.

Gemorragik shokning turlari:

Yengil daraja:

Qon hajmining 15-20% yo'qolishi. Yurak-qon tomir tizimi funksiyasi kompensatsiya holatida bo'ladi.

O'rtacha daraja: Qon hajmining 20-30% yo'qolishi. Arterial bosim pasayadi, taxikardiya paydo bo'ladi.

Og'ir daraja: Qon hajmining 30-40% yo'qolishi. A'zolarning perfuziyasi jiddiy buziladi, gipoksiya kuchayadi.

Hayotga xavf soluvchi daraja: 40% va undan ko'p qon yo'qotish. Bu holatda shoshilinch reanimatsion yordam zarur.

Gemorragik shokning etiologiyasi ko'p qirrali bo'lib, quyidagi omillarni o'z ichiga oladi:

1. Travmatik shikastlanishlar:

Avtohalokatlar, qulashlar va yuqori energiyali travmalar.

2. Jarrohlik aralashuvlar:

Katta qon tomirlar yoki a'zolar jarrohlik yo'li bilan shikastlanganda.

3. Akusherlik va ginekologik sabablar:

Plasentaning ajralishi, bachadon yorilishi, tug'ruqdagi ko'p qon yo'qotishlar.

4. Gematologik kasalliklar:

Gemofiliya yoki boshqa qon ivishining buzilishlari.

Patofiziologik Mexanizmlar

Gemorragik shokda quyidagi patofiziologik jarayonlar kuzatiladi:

1. Qon hajmining kamayishi:

Qon tomirlardagi hajmning kamayishi gipovolemiya va arterial bosimning pasayishiga olib keladi.

2. Perfuziya buzilishi:

A'zolar va to'qimalarning yetarli darajada qon bilan ta'minlanmasligi.

3. Metabolik asidoz:

Gipoksiya natijasida anaerob metabolizm kuchayadi va laktat darajasi oshadi.

Gemoragik shok asoratlari asoratlari :

1. O'tkir buyrak yetishmovchiligi:

Buyraklarda qon aylanishining buzilishi natijasida yuzaga keladi.

2. Kardiogen shok:

Yurak faoliyatining izdan chiqishi.

3. Disseminatsion tomir ichki ivishi (DIC):

Qon ivish tizimining buzilishi tufayli ko'p qon ketishlar.

4. O'lim:

Tez va samarali davolash amalga oshirilmasa.

Davolash va Profilaktika

1. Shoshilinch yordam:

Qon ketishini to'xtatish va suyuqliklar infuziyasi.

2. Farmakologik davolash:

Vazopressorlar va qon quyish.

3. Reanimatsion chora-tadbirlar:

Sun'iy nafas oldirish va yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Gemoragik shok og'ir va murakkab patologik holat bo'lib, uning oldini olish va davolash tibbiyotning dolzarb masalalaridan biridir. Shokning dastlabki bosqichida ko'rsatilgan shoshilinch yordam va reanimatsion chora-tadbirlar bemor hayotini saqlab qolish imkonini sezilarli darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Negovskiy K.L. "Reanimatologiya asoslari." Moskva: Meditsina, 2017.

2. Vorobyev S.V. "Shoshilinch holatlarda tibbiy yordam." Toshkent: Ibn Sino nashriyoti, 2020.

3. World Health Organization (WHO). "Guidelines on Trauma Care." Geneva, 2021.

4. Шамарин В.Н. "Геморрагический шок: диагностика и лечение." Медицина, 2019.

5. Kumar P., Clark M. "Clinical Medicine." 10th Edition. Elsevier, 2021.
6. Advanced Trauma Life Support (ATLS). "Student Course Manual." American College of Surgeons, 2020.
7. Soreide K. "Severe bleeding in trauma." Journal of Trauma and Acute Care Surgery, 2018.
8. Литвиненко Г.Р. "Интенсивная терапия шоковых состояний." Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2019.
9. Tintinalli J.E., Stapczynski J.S. "Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide." 9th Edition. McGraw Hill, 2020.
10. Шабалов Н.П. "Патофизиология и клиника шока." Санкт-Петербург: СпецЛит, 2018.